

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Handel, wzrost gospodarczy i rozwój – Dostosowanie polityki handlowej i inwestycyjnej do sytuacji krajów najbardziej potrzebujących”

COM(2012) 22 final

(2012/C 351/17)

Sprawozdawca: **Evelyne PICHENOT**

Dnia 27 stycznia 2012 r. Komisja, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie:

„Handel, wzrost gospodarczy i rozwój – dostosowanie polityki handlowej i inwestycyjnej do sytuacji krajów najbardziej potrzebujących”

COM(2012) 22 final.

Sekcja Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 5 września 2012 r.

Na 483. sesji plenarnej w dniach 18 i 19 września 2012 r. (posiedzenie z 18 września) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 127 do 1 – 6 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Kontekst

Po dziesięcioletnim okresie aktywnej polityki łączącej handel z rozwojem, w komunikacie Komisji Europejskiej z 2012 r. pt. „Dostosowanie polityki handlowej i inwestycyjnej do sytuacji krajów najbardziej potrzebujących”⁽¹⁾ przedstawiono wyważone podsumowanie tejże polityki w świecie, który podlega radykalnym zmianom. Kraje rozwijające się odpowiadają obecnie za ponad 50 % światowego handlu. W nadchodzących latach handel między państwami Południa ma największy potencjał wzrostu. Zmieniły się same przeszkody w handlu i bardziej niż kiedykolwiek wcześniej przybierają formę barier pozataryfowych, które są głównym problemem w zakresie eksportu z krajów rozwijających się.

W tym kontekście EKES podkreśla znaczenie lepszego włączenia krajów rozwijających się do handlu regionalnego i międzynarodowego. Popiera zaangażowanie Unii Europejskiej na rzecz multilateralizmu i szybkiego zawarcia w WTO porozumienia korzystnego dla krajów najsłabiej rozwiniętych (LDC). Przypomina niemniej, że handel jest środkiem, a nie celem samym w sobie. W zmieniającym się świecie, w którym obciążenie dla środowiska przybiera niespotykaną dotąd skalę i w którym wciąż rosną nierówności, wyzwaniem jest włączenie polityki handlowej do nowej, bardziej zrównoważonej formy rozwoju, w większym stopniu sprzyjającej włączeniu społecznemu.

1.2 Poparcie Komitetu

Nowy komunikat w sprawie handlu, inwestycji i rozwoju należy przyjąć z zadowoleniem jako wynik skutecznej współpracy dyirekcji generalnych Komisji Europejskiej. EKES uznaje jako

udziału społeczeństwa obywatelskiego w konsultacjach publicznych oraz trafność diagnozy, której towarzyszy troska o spójność i o wprowadzenie w życie tych aspektów programu działań na rzecz zmian⁽²⁾, które dotyczą handlu. Przyjmuje ze szczególnym zadowoleniem zainteresowanie wpływem, monitorowaniem i oceną polityki handlowej, które stanowią najlepszą podstawę do pragmatycznego podejścia do powiązania handlu z rozwojem. Wraz ze swymi partnerami angażuje się w monitorowanie i pragnie, by sporządzono ocenę przeszkód w handlu i w inwestycjach, z którymi mogą borykać się niektóre kraje rozwijające się.

Komitet podziela zainteresowanie dostępem podmiotów prywatnych, a zwłaszcza mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw europejskich do kredytu i do pomocy na rzecz wymiany handlowej oraz wsparciem dla handlu lokalnego i regionalnego między drobnymi producentami rolnymi. Przypomina rządów krajów rozwijających się o wadze stworzenia pewnych warunków do inwestowania na ich terytorium, a także o kluczowej roli podaży w rozwoju.

Popiera inicjatywę Dyirekcji Generalnej ds. Rozwoju i Współpracy (DEVCO) Komisji Europejskiej mającą na celu zapoczątkowanie zorganizowanego dialogu na temat rozwoju „Policy Forum for Development”, który do 2013 r. będzie na etapie przejściowym.

1.3 Uwagi krytyczne Komitetu

Jeżeli chodzi o radykalne zmiany zachodzące na świecie, krytyczną sytuację klimatyczną oraz rosnącą przepaść między krajami wschodzącymi i newschodzącymi, komunikat ogranicza się do dostosowania polityki, w tym do uzasadnienia

⁽¹⁾ „Handel, wzrost gospodarczy i rozwój – Dostosowanie polityki handlowej i inwestycyjnej do sytuacji krajów najbardziej potrzebujących”, COM(2012) 22 final.

⁽²⁾ „Zwiększanie wpływu unijnej polityki rozwoju – Program działań na rzecz zmian”, COM(2011) 637 final.

a posteriori reformy ogólnego systemu preferencji (GSP). Stworzenie nowej wizji rozwoju powinno stać się priorytetem UE i jej partnerów, których potencjał trzeba wzmocnić z myślą o zrównoważonym rozwoju sprzyjającym włączeniu społecznemu. By zmierzać w tym kierunku, Komitet apeluje o kontynuację szeroko zakrojonej debaty ze społeczeństwem obywatelskim.

W komunikacie pomija się zresztą pewne istotne kwestie. Nie wyciągnięto w nim zwłaszcza wszystkich wniosków z analizy rozdrobnienia handlu. Stwierdzono w nim, że z punktu widzenia wymiany handlowej można rozróżnić obecnie trzy grupy krajów: kraje najsłabiej rozwinięte, których udział w światowym handlu pozostaje marginalny, szybko rozwijające się kraje wschodzące, a także kraje znajdujące się pośrodku, między tymi dwoma grupami. Ze względu na to, że w komunikacie kładzie się nacisk na kraje „najbardziej potrzebujące”, w niewystarczającym stopniu omawia się traktowanie z punktu widzenia handlu krajów znajdujących się pośrodku, które stanowią niemiernie większość krajów rozwijających się. Bardziej restrykcyjny GSP nie może odgrywać roli strategii rozwoju.

Wreszcie, EKES ostrzega przed ograniczeniami związanymi z rozróżnianiem krajów wyłącznie na podstawie kryterium dochodu (PKB). Wykroczenie poza kryterium dochodu narodowego (tak jak czyni się już w wypadku krajów najsłabiej rozwiniętych), by lepiej rozróżnić kraje rozwijające się, jest obiecującym podejściem, które UE musi nadal popierać na forach międzynarodowych. Jest to temat, który UE mogłaby już obecnie poruszać podczas dyskusji w sprawie milenijnych celów rozwoju po 2015 r. oraz celów zrównoważonego rozwoju.

1.4 Zalecenia Komitetu

EKES przypomina znaczenie opracowania swoistej strategii rozwoju poprzez połączenie polityki wewnętrznej i handlowej z perspektywy trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. Wewnętrzne środki wzmocnienia praworządności, korygowania niedoskonałości rynku oraz ochrony środowiska gospodarczego i ludzkiego to zasadnicze elementy strategii rozwoju. Bez nich wkład handlu do rozwoju może być jedynie marginalny i ograniczony, zwłaszcza w dziedzinie rolnictwa.

Komitet powtarza swoje zalecenie, by włączyć oceny wpływu na zrównoważony rozwój w szerszy cykl oceny skutków polityki handlowej, od fazy *ex ante* do fazy *ex post* – oceny, która uwzględniałaby także europejskie cele strategii „Europa 2020”.

EKES zachęca UE do większego uwzględnienia w swej strategii handlowej wobec krajów rozwijających się konkluzji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) z czerwca 2012 r. w sprawie podstawowej ochrony socjalnej.

EKES zaleca, by postanowienia dotyczące zrównoważonego rozwoju zostały włączone do ogólnej oceny umów o wolnym handlu poprzez zastosowanie procedur regularnego monitorowania i analizy *ex post* tych umów w EKES-ie. Ponadto pragnie, by postanowienia w sprawie zrównoważonego rozwoju zawarte

we wszelkich umowach handlowych dotyczyły również zaangażowania na rzecz monitorowania i oceny wpływu całej umowy na zrównoważony rozwój.

EKES zachęca UE do większego wsparcia bezcłowego i bezkwestionowego dostępu do produktów z krajów LDC na forach wielostronnych. Rozwinięcie przez UE zdolności LDC do negocjowania, tak by mogły one podpisać umowy handlowe między państwami Południa, mogłoby również stać się priorytetem UE.

EKES wzywa UE do podjęcia refleksji nad przyszłością umów o partnerstwie gospodarczym wobec przeciągającego się impasu. EKES pragnie uczestniczyć w tym procesie i uważa, że należy w tej refleksji lepiej uwzględnić specyfikę krajów kategorii pośredniej.

2. Wnioski płynące z rozdrobnienia handlu międzynarodowego

2.1 Od 2006 r., po raz pierwszy od rewolucji przemysłowej, udział krajów rozwijających się w handlu międzynarodowym przewyższa 50 %. Od 10 lat odnotowuje się zbliżanie się do siebie dochodów krajów rozwijających się i rozwiniętych, co nazywa się „wyrównaniem poziomu zamożności” („catching-up”). Te dwa zjawiska wiążą się z obniżeniem barier celnych na świecie oraz z rolą, jaką w światowym handlu odgrywają kraje wschodzące, a zwłaszcza Chiny. Lokalizacja handlu przemysłowego przenosi się do Azji, a handlu rolnego – w stronę Brazylii. Jednocześnie zmienia się struktura handlu, a do handlu towarami dochodzi handel zadaniami, gdyż większość produktów podlegających wymianie handlowej na świecie to produkty pośrednie, a nie gotowe. Można wyróżnić trzy grupy krajów: LDC, których udział w handlu światowym pozostaje marginalny, szybko rozwijające się kraje wschodzące i kraje znajdujące się pośrodku, pomiędzy tymi dwoma grupami, do których należy większość krajów rozwijających się.

2.2 Niedawne zapoczątkowanie procesu wyrównywania się poziomu gospodarek kryje w sobie jednak istotne różnice w szybkości nadrobienia zaległości przez poszczególne kraje, przy czym niewschodzące kraje rozwijające się wypadają najgorzej. Jest to pierwszy aspekt, z punktu widzenia którego wymiana handlowa między krajami najuboższymi i innymi jest nierówna. Choć wszystkie kraje zyskują na wymianie handlowej, niektóre specjalizacje mają większą wartość dodaną od innych, a w większości wypadków specjalizacje krajów najuboższych są (stosunkowo) najmniej rentowne. Kraje te tkwią w pułapce eksploatacji kilku zasobów złóż naturalnych i tropikalnych zasobów rolnych, które dają im absolutną przewagę w handlu, lecz ich rentowność z czasem się zmniejsza, w porównaniu z rentownością działalności przemysłowej i usługowej.

2.3 Utrzymujący się wzrost cen surowców kopalnych i rolnych, zwłaszcza z powodu wzrostu popytu w krajach wschodzących, może się wydawać niezwykłą szansą dla krajów rozwijających się eksportujących te produkty. Niemiernie może on – wprost przeciwnie – uwięzić je w pułapce podstawowej

specjalizacji, narażając je na „przekleństwo surowców” (nie-wielką odporność na wstrząsy, niestabilność dochodów z eksportu i budżetów publicznych, skłonność do czerpania nadmiernych zysków ze sprzedaży surowców i do przeznaczania ich na konflikty zbrojne), przypadki zawyżania kursu walutowego i grabież ziemi. Dywersyfikacja eksportu jest niezbędna dla zrównoważonego rozwoju gospodarki. Rynki mogą jednak utrwalić historyczną zależność gospodarek rozwijających się od tych produktów.

2.4 Wyrównywaniu poziomu gospodarek towarzyszy również wzrost nierówności wewnątrz krajów. Obowiązkiem państwa jest czuwanie nad sprawiedliwym podziałem zysków z otwarcia handlu w ramach całej jego gospodarki i na całym jego terytorium. Korzyści z handlu i wzrostu nie rozpowszechniają się automatycznie pośród wszystkich podmiotów gospodarczych, a zwłaszcza jej najsłabszych segmentów. Stąd istotne jest opracowanie swego rodzaju strategii rozwoju poprzez połączenie polityki wewnętrznej i handlowej z perspektywy wspólnego wzrostu. Kraje rozwijające się, w których źródła dochodów z podatków są ograniczone, a możliwości budżetowe skromniejsze, muszą się zmierzyć w tym względzie z drugim utrudnieniem.

2.5 Podobnie jak handel, którego lokalizacja i struktura się zmieniają, polityka przemysłowa i handlowa również ulega zmianom. Od 10 lat udział krajów rozwijających się w handlu międzynarodowym zmienił się wskutek osłabienia preferencji handlowych i dużej liczby umów regionalnych i dwustronnych. W swym dokumencie roboczym Komisja odnotowuje stałą marginalizację LDC w handlu światowym. Aktywne podejście przedstawione w komunikacie z 2002 r. z myślą o zakończeniu dauhańskiej rundy rozwojowej nie było wystarczające do znacznego zwiększenia udziału LDC w handlu światowym, gdyż prawie cała wymiana handlowa odbywa się bez nich.

2.6 Konkurencyjna gra nie toczy się już na granicach, lecz wewnątrz krajów. Oprócz kilku linii taryfowych, bariery w handlu przyjmują coraz częściej formę pozataryfową, taką jak normy, kodeksy, dopłaty i przepisy. W tym względzie pojawienie się BRIC w handlu międzynarodowym jest w mniejszym stopniu wynikiem samego otwarcia handlu co jasnych, zaplanowanych, odpowiednich i niezależnych strategii rozwoju, łączących w sobie aktywną politykę publiczną z zachętami rynkowymi. Brak strategii rozwoju i zdolności oddziaływania na globalizację świadczy natomiast o trzeciej z kolei nierówności, na którą narażone są kraje LDC.

2.7 W dzisiejszym handlu kraje LDC borykają się z trzema rodzajami nierówności: nierówności *dochodów* wynikającej ze specjalizacji handlowej, nierówności w zakresie zdolności *finansowania* zielonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu i nierówności w zakresie zdolności politycznych do *opracowania, zaprogramowania i pilotowania* strategii rozwoju. Są one ze sobą powiązane i na pewno się pogłębią, jeżeli nie zostaną podjęte wspólne, odpowiednie działania łączące politykę handlową i inwestycyjną oraz politykę współpracy na rzecz rozwoju, zgodnie z celem 8. milenijnych celów rozwoju.

3. Potrzeba europejskiej wizji strategicznej w zmieniającym się świecie spójnej ze strategią „Europa 2020”

3.1 W komunikacie Komisji w sprawie handlu, wzrostu gospodarczego i rozwoju potwierdzono główne zasady ustanowione w komunikacie z 2002 r., podkreślając jednak potrzebę wprowadzenia rozróżnienia między krajami rozwijającymi się w celu skupienia się na tych, które najbardziej potrzebują pomocy. W oparciu o to założenie Komisja przedstawia sześć priorytetów na obecne dziesięciolecie: bardziej skoncentrowane preferencje, skuteczniejszą pomoc na rzecz wymiany handlowej, promowanie i ochronę bezpośrednich inwestycji zagranicznych, elastyczne negocjacje – zgodnie z wielkością dochodu danego państwa – w sprawie kompleksowych umów o wolnym handlu, propagowanie dobrych rządów (w tym zrównoważonego rozwoju) i wreszcie zwiększenie odporności najsłabszych krajów na wstrząsy zewnętrzne i wewnętrzne.

3.2 EKES popiera te priorytety, które są odzwierciedleniem ciągłości, lecz podkreśla, że jedynie częściowo odpowiadają one trzem głównym obecnym wyzwaniom w zakresie rozwoju. Nowy komunikat w sprawie handlu, wzrostu gospodarczego i rozwoju opiera się na bardzo istotnych materiałach zebranych podczas niezwykle wartościowych konsultacji publicznych na ten temat w 2011 r. i należy go przyjąć z zadowoleniem jako wynik skutecznej współpracy dyrekcji generalnych. Stanowi on uzupełnienie komunikatu w sprawie handlu, wzrostu i polityki światowej, który jest nadal podstawą powiązania handlu ze strategią „Europa 2020”. Poza takimi dokonaniami jak większe rozróżnienie krajów rozwijających się i rosnące zainteresowanie podmiotami prywatnymi w komunikacie w sprawie powiązania handlu z rozwojem brakuje odwołanej wizji perspektywicznej.

3.3 Jak podkreślono w komunikacie oraz w poprzedzającym je badaniu, włączenie do rynku światowego nie jest ani celem samym w sobie, ani wystarczającym warunkiem rozwoju. Otwarcie handlu i dostęp do rynku nie stanowią strategii rozwoju, gdyż są one jedynie jej elementem. Wewnętrzne środki wzmocnienia praworządności, korygowania niedoskonałości rynku oraz ochrony środowiska gospodarczego i ludzkiego to zasadnicze elementy strategii rozwoju i wstępny warunek zysków z handlu, zwłaszcza w sektorze rolnictwa.

3.4 Bez wspólnej wizji rozwoju, inicjatywy polityczne w zakresie uprzywilejowanego dostępu do rynków zagranicznych, takie jak ogólny system preferencji i umowy o partnerstwie gospodarczym wprowadzone przez UE nie mogły doprowadzić do oczekiwanego ożywienia wzrostu. Najbardziej niepokojące nie są skromne korzyści gospodarcze, jakie te inicjatywy przyniosły krajom rozwijającym się, lecz słaba wola polityczna ze strony krajów rozwijających się, których one dotyczyły. Z myślą o sobie, a także o swych partnerach UE powinna jasniej wskazać dokładne korzyści, jakich oczekuje się po obniżeniu barier taryfowych i pozataryfowych. Wreszcie,

zadaniem UE jest dowiedzenie spójności swej polityki zewnętrznej wobec państw AKP, w ramach której daje się pierwszeństwo wymiarowi regionalnemu w dziedzinie handlu (umowy o partnerstwie gospodarczym⁽³⁾), chociaż w zainteresowanych regionach polityka na rzecz rozwoju i wzrostu ma nadal charakter krajowy.

3.5 Na szczelbu wielostronnym można stwierdzić to samo. W przeciwieństwie do negocjacji w sprawie zmiany klimatu, podczas których można zaobserwować, że kraje rozwijające się, w tym zwłaszcza nieszczęśliwe kraje rozwijające się, wzięły w swoje ręce kwestie negocjacji, ich zaangażowanie polityczne w rundę dłuhańską jest nadal słabe bądź w ogóle go brak. Priorytety i potrzeby krajów korzystających z pomocy na rzecz wymiany handlowej zostały ponadto niewłaściwie określone z powodu braku wystarczających umiejętności i przestrzeni politycznej w tych krajach, by opracować zrównoważone strategie rozwoju.

3.6 Na obronę UE przyznać trzeba, że współpraca międzynarodowa na rzecz rozwoju realizowana jest nadal w duchu umów zawartych między suwerennymi państwami narodowymi. W rzeczywistości jednak dyplomacja ta prowadzona jest z krajami, które są słabymi państwami o ograniczonych możliwościach. W konsekwencji handel jest zaniedbywany w ramach strategii rozwoju i programowania pomocy. Stworzenie nowej wizji rozwoju powinno stać się priorytetem UE i jej partnerów, których potencjał trzeba w tym celu wzmocnić. Realizacja polityki krajowej jest kluczem do tego, by z handlu uczynić jeden z czynników rozwoju. W krótkiej perspektywie pragmatyzm, a także metoda prób i błędów i eksperymentowanie powinny kierować działaniami UE w dziedzinie handlu na rzecz rozwoju i przyczynić się do tworzenia wizji spójnej ze strategią „Europa 2020”.

4. Pragmatyczne podejście do handlu i inwestycji służące wizji rozwoju

4.1 Rozwijanie umiejętności i narzędzi monitorowania i oceny oddziaływania handlu

4.1.1 Empiryczny charakter powiązania handlu z rozwojem wymaga opracowania pragmatycznego podejścia do polityki handlowej w oparciu o eksperymentowanie i uczenie się. Tego, czy dana umowa handlowa jest korzystna czy nie dla rozwoju, nie można stwierdzić czy potwierdzić z wyprzedzeniem. EKES przywołuje swoje zalecenie zawarte w poprzedniej opinii, które dotyczyło włączenia ocen wpływu na temat zrównoważonego rozwoju do szerszego cyklu oceny konsekwencji polityki handlowej od *ex ante* po *ex post*, uwzględniającego europejskie cele strategii „Europa 2020”.

⁽³⁾ Zob. deklarację końcową z Santo Domingo, sporządzoną podczas 12. seminarium regionalnego środowisk gospodarczych i społecznych AKP-UE, 5–6 lipca 2012 r., <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-acp-eu-twelfth-regional-seminar-fd.24031>.

4.1.2 Monitorowanie i ocena są szczególnie potrzebne w obszarach polityki wspierającej umowy handlowe, tak by udoskonalić ich wyniki za pomocą kolejnych przeglądów. Jest tak również w wypadku analizy postanowień dotyczących zrównoważonego rozwoju, które – zdaniem EKES-u – powinny znaleźć się we wszystkich umowach handlowych UE. EKES zaleca, by postanowienia te zostały włączone do ogólnej oceny umów o wolnym handlu poprzez zastosowanie procedur regularnego monitorowania i analizy *ex post* tych umów w EKES-ie. Ponadto pragnie, by obecnie negocjowane postanowienia w sprawie zrównoważonego rozwoju dotyczyły również zaangażowania na rzecz monitorowania i oceny wpływu całej umowy na zrównoważony rozwój.

4.1.3 Regularna ocena skuteczności i wpływu ułatwień w handlu oraz różnych metod dostępu do rynku proponowanych przez UE krajom rozwijającym się (specjalnego i zróżnicowanego traktowania, umów o partnerstwie gospodarczym, ogólnego systemu preferencji) powinna umożliwić również konsolidację elementów polityki UE, które są obecnie niezbędne. Naukowa i niezależna ocena wpływu jest podstawą odnowy polityki w zakresie oficjalnej pomocy rozwojowej (ODA). Pomoc związana z handlem, na którą w 2010 r. przeznaczono budżet powyżej 10 mld euro, zyskałaby większą skuteczność i adekwatność dzięki opracowaniu wskaźników umożliwiających ocenę jej wyników.

4.1.4 Oprócz ogólnego systemu preferencji pole manewru, z którego mogłyby czerpać korzyści kraje rozwijające się, pozostaje niewykorzystane. Zgodnie z poprzednią opinią, EKES popiera wszelkie inicjatywy UE mające na celu zachęcenie krajów rozwijających się do wykorzystania instrumentów bezpieczeństwa żywnościowego. Należy zwłaszcza, na poziomie multilateralnym, regionalnym i bilateralnym, ułatwić im stosowanie dostępnych instrumentów handlowych, takich jak środki ochronne pozwalające im interweniować w wypadku znacznego wzrostu importu, który mógłby zagrozić lokalnej produkcji żywności⁽⁴⁾, i zmierzyć jego skutki.

4.1.5 EKES ponawia zalecenie zawarte w swej poprzedniej opinii⁽⁵⁾, by wspierano sprawiedliwy handel za pośrednictwem odpowiednich zasobów i przepisów mających na celu poprawę przejrzystości, monitorowania i wiarygodności. EKES zachęca ponadto do systematycznej oceny oddziaływania sprawiedliwego handlu nie tylko na domniemanych beneficjentów, lecz również na nie-beneficjentów z regionów, w których wytwarza się te same produkty.

⁽⁴⁾ Opinia EKES-u w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Handel, wzrost i polityka światowa – Polityka handlowa jako kluczowy element strategii „Europa 2020” COM(2010) 612 final, Dz.U. C 043 z 15.2.2012.

⁽⁵⁾ Opinia EKES-u w sprawie komunikatu Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wkład w zrównoważony rozwój: rola sprawiedliwego handlu i związanych z handlem pozarządowych systemów zapewniania zgodności ze zrównoważonym rozwojem”, COM(2009) 215 final, Dz.U. C 339 z 14.12.2010.

4.1.6 Zgodnie z programem prac na lata 2010–2013 w zakresie spójności polityki na rzecz rozwoju niezbędne jest ocenie spójności instrumentów handlowych współtworzonych przez UE, zwłaszcza jeżeli chodzi o dostęp do leków, prawa własności intelektualnej i godną pracę. EKES zachęca UE do większego uwzględnienia w swej strategii handlowej wobec krajów rozwijających się konkluzji MOP z czerwca 2012 r. w sprawie podstawowej ochrony socjalnej.

4.1.7 EKES zachęca do objęcia monitorowaniem i oceną również przeszkód w handlu i w inwestycjach, z którymi mogą borykać się niektóre kraje rozwijające się.

4.1.8 By uczenie się i ocena były skuteczne i by doprowadziły do reformy polityki handlowej w celu wsparcia rozwoju, muszą wiązać się one z szerokim udziałem społeczeństwa obywatelskiego wykraczającym poza obecne praktyki, zwłaszcza w zakresie mechanizmów monitorowania umów handlowych i partnerstwa gospodarczego.

4.2 Wsparcie dla podmiotów prywatnych w krajach rozwijających się

4.2.1 EKES odnotowuje, że Komisja kładzie nacisk na kluczową rolę podmiotów prywatnych – zwłaszcza drobnych producentów rolnych i przedsiębiorców – które stanowią podstawę gospodarki wielu krajów rozwijających się. Podkreśla, że konieczne jest promowanie odpowiedzialnego postępowania przedsiębiorstw, zachęcanie do partnerstw między sektorem prywatnym i publicznym oraz uznanie różnych form przedsiębiorczości, takich jak spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych i inne formy przedsiębiorstw gospodarki społecznej⁽⁶⁾. Uznaje wagę stworzenia pewnych warunków do inwestycji, stabilnego prawa handlowego, sprawiedliwego systemu podatkowego, a także skutecznego i przewidywalnego systemu prawnego, gwarantującego pewność prawa dla inwestycji krajowych i zagranicznych. EKES podkreśla znaczenie infrastruktury i usług w zakresie handlu elektronicznego dla strategii na rzecz wzmocnienia i zróżnicowania oferty eksportowej.

4.2.2 EKES popiera środki zmierzające do ułatwienia dostępu drobnym producentom rolnym i przedsiębiorcom do pomocy związanej z handlem, by umożliwić im czerpanie korzyści z handlu, oraz do promowania polityki na rzecz przechodzenia z sektora nieformalnego do działalności rejestrowanej. EKES przypomina, że wnioski przedstawione we wspólnym badaniu MOP i WTO⁽⁷⁾ są nadal aktualne: „duży wpływ zatrudnienia nierejestrowanego w krajach rozwijających się uniemożliwia im czerpanie korzyści z otwarcia handlu, sprawiając, że pracownicy w okresie przejściowym wpadają w pułapkę ubóstwa”. Działania na rzecz równości kobiet i mężczyzn oraz wsparcie działalności kobiet przyczynią się do przechodzenia z sektora nieformalnego do sektora działalności zarejestrowanej. Należy nadal priorytetowo traktować zwalczanie korupcji i rozwój infrastruktury.

⁽⁶⁾ Opinia EKES-u w sprawie gospodarki społecznej w Ameryce Łacińskiej, Dz.U. C 143 z 22.5.2012.

⁽⁷⁾ Globalizacja i zatrudnienie nieformalne w krajach rozwijających się, wspólne badanie MOP/WTO, 2009 r.

Współpraca partnerów społecznych i innych organizacji społeczeństwa obywatelskiego w ramach partnerstwa eurośródziemnomorskiego, mająca na celu zwalczanie korupcji może być źródłem doświadczeń.

4.2.3 Należy zwiększyć relatywną przewagę UE w stosunku do innych instytucji – zarówno krajowych, jak i wielostronnych – w zakresie wsparcia dla podmiotów prywatnych bez względu na formę ich przedsiębiorczości, by poprawić skuteczność narzędzi pomocy związanej z handlem, zwłaszcza w miarę rozwoju handlu między państwami Południa. UE musi zapewnić swym delegacjom w krajach trzecich zasoby ludzkie adekwatne do tych wyzwań i w większym stopniu włączyć je do wykorzystywania doświadczeń zdobytych w terenie.

4.2.4 Organizacje zawodowe aktywnie działające w sektorze prywatnym mogą się znacznie przyczynić do rozpoznania potrzeb krajów partnerskich w zakresie współpracy. Prowadzenie z nimi intensywniejszych konsultacji za pośrednictwem EKES-u powinno pomóc w zbliżeniu podaży i popytu w zakresie współpracy. Wcześniejsze inicjatywy, takie jak negocjacje w sprawie umów o partnerstwie gospodarczym i opracowanie dokumentów strategicznych dotyczących ograniczania ubóstwa pod egidą Banku Światowego, umożliwiły wzmocnienie organizacji zawodowych w krajach rozwijających się i nadanie im struktury.

4.2.5 Jak podkreśla Komisja, Komitet z zadowoleniem przyjmuje koncepcję, że odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstw przyczynia się do promowania warunków uczciwej konkurencji w handlu i inwestycjach na szczeblu światowym. Stwierdzono, że dzięki międzynarodowym umowom ramowym obejmującym podwykonawców duże przedsiębiorstwa pochodzące z Europy odegrały pionierską rolę, wprowadzając do wymiany handlowej normy socjalne i środowiskowe, a także zasady dobrych rządów. Przestrzeganie wytycznych OECD, mających tę zaletę, że obejmują one mechanizm odwoławczy na wypadek sporów, jest zatem dobrym pomysłem. Ponadto zasady te odnoszą się do potrzeby publikowania co roku istotnych, wiarygodnych i weryfikowalnych informacji dotyczących społeczeństwa, co powinno stać się powszechną praktyką.

4.3 Przygotowanie reform globalnego ładu

4.3.1 Propozycja współpracy w dziedzinie handlu i rozwoju powinna zostać zaadresowana również do krajów wschodzących, obok krajów OECD, które tradycyjnie zapewniały oficjalną pomoc rozwojową i uprzywilejowany dostęp do rynków. Kraje wschodzące mają obecnie największe pole manewru. EKES zachęca UE do większego promowania skutecznego bezcłowego i bezkwotowego dostępu do produktów pochodzących z krajów LDC na wielostronnych forach (szczególnie G20), lecz również w ramach stosunków dwustronnych z krajami wschodzącymi. Rozwinięcie zdolności LDC do negocjowania umów handlowych między państwami Południa mogłoby również stać się priorytetem UE.

4.3.2 EKES nalega, by podjęto wszelkie możliwe starania w celu zakończenia dauhańskiej rundy rozwojowej, przynajmniej w formie wcześniejszej umowy korzystnej dla samych LDC i przewidującej szerokie zaangażowanie donatorów, bez względu na to, czy są oni członkami Komitetu Pomocy Rozwojowej. EKES ponawia swoje życzenie, by rok 2015, kiedy zakończy się realizacja milenijnych celów rozwoju, poświęcić współpracy międzynarodowej. Podsumowanie MCR oraz perspektywy, które otworzyły się na szczycie Rio+20 w sprawie zrównoważonego rozwoju, będą stanowić przedmiot opinii Komitetu, równoległe do konsultacji.

4.3.3 Jednocześnie strategia na rzecz handlu i rozwoju UE nie ogranicza się, z jednej strony, do większej wzajemności wobec krajów wschodzących czy też, z drugiej strony, do bezcłowego dostępu do produktów z krajów najsłabiej rozwiniętych. Niewschodzące kraje rozwijające się, znajdujące

się pośrodku, pomiędzy tymi dwoma grupami, to partnerzy, z którymi UE mogłaby rozwijać wspólne interesy. Mogłyby one stać się poważnymi sojusznikami w propagowaniu lepszych rządów, które są głównym celem UE. Ze względu na to, że w komunikacie priorytetowo potraktowano kraje najbardziej potrzebujące pomocy, brakuje w nim wyrazistej strategii, która nie ograniczałaby się do bardziej restrykcyjnego ogólnego systemu preferencji.

4.3.4 Wykroczenie poza kryterium dochodu narodowego (tak jak czyni się w wypadku krajów najsłabiej rozwiniętych), by lepiej rozróżnić kraje rozwijające się, jest obiecującym podejściem do zwiększenia skuteczności specjalnego i zróżnicowanego traktowania oraz pomocy związanej z handlem. Jest to kwestia, którą UE może poruszyć w dyskusji na temat milenijnych celów rozwoju po 2015 r. oraz celów zrównoważonego rozwoju.

Bruksela, 18 września 2012 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON
